

ŠKOFIJSKI LIST

15.

Pastoralne konference za leto 1912.

Splošno poročilo o pastoralnih konferencah v letu 1912. se je nekoliko zakasnilo. Rešitve za posamezne dekanije so se odposlale do konca leta 1912. in so se gospodom gotovo že naznanile. Tudi večinoma točni in praktični referati so se vrnili, pa so si poročevalci oceno že ogledali.

Konferenca se v eni dekaniji ni vršila. Na Vrhniki namreč ni bilo dekana, ker je dekan Gantar tako naglo in nenadoma umrl. Requiescat in pace!

Udeležilo se je konferenc 453 gospodov. Kar jih ni prišlo, so se vsi razen petih popolnoma opravičili. Elaborate so poslali vsi gospodje. O upravi cerkvenega premoženja je poslanih 24 izdelkov. Najboljši je izdelek kaplana Drolca, prav dobri so tudi izdelki župnikov Texter, Logar, Sever, Kmet in kaplanov Kajdiž in Zevnik. Izredno točno so označene izpremembe v zapisniku dekanije Kamnik, kjer jih je gospod dekan vse natančno zabeležil. Elaboratov ostalih vprašanj je 81; nekateri so naravnost izvrstni, plitvih in površnih je prav malo. Odlikujejo se posebno kaplani Ivan Rihar, Fröhlich, Kogovšek, Kogej, Jaklitsch, Omahen, Vodopivec, Škulj, Obrstar, Klavžar, Likar, Komlanec, P. Teodor Tavčar, Primar, Perčič, Zorko, Tomažič, Brecljnik, Čadež, Zupanec Andrej, Dolenec, Dimnik, Golob.

Sodeč po zapisnikih so bile razprave povsod še precej živahne, v večini dekanij jako živahne in zares poučne. Gospodje so se za tvarine zanimali in jih vsestransko obravnavali.

Po tem splošnem pregledu naj omenim nekoliko misli o posameznih vprašanjih in potem naj določim elaborate, ki se ponatisnejo v »Škofijskem Listu«.

I.

V prvem vprašanju se obravnava uprava cerkvenega premoženja. Hotel sem mlajše

gospode prisiliti, da navodilo iz leta 1860. pregledajo, da prelistajo »Škofijski List« radi novih določil o upravi cerkvenega premoženja in da se še bolj seznanijo z namenom dotičnih sinodalnih obravnav.

Hodeč po deželi zavoljo kanonične vizitacije in birmovanja sem opazil mnogo pomanjkljivosti v pisarnah sploh, posebno pa pri tako kočljivi upravi cerkvenega premoženja. Gospodom ni manjkalo dobre volje, manjkalo pa jim je navodila in pouka. Premnogi navodila iz leta 1860. niso nikdar videli in kot kaplani se tudi za »Škofijski List« niso dosti zmenili. Posebno v hude stiske in zadrege so prišli mladi gospodje, nastavljeni za upravitelje radi smrti ali premeščanja svojega župnika. Koliki so iz neznanja in iz premajhne resnobe zabredli v dolgove! Tem zares mučnim neprilikam sem hotel odpomoči v drugi sinodi in sem glavna navodila za upravo cerkvenega premoženja tako sestavil, da naj bi mladi upravitelj vzel v roke sinodo (pg. 112—132, 197—216) in prečital napisano, pa bi mu bilo vse jasno, kako naj prav spozna in pravilno upravlja cerkveno premoženje. Da bi bila kočljiva zadeva še bolj jasna, sem razlikoval delo začasno nastavljenega upravitelja od dela stalno nastavljenega župnika ali beneficiata; razlikoval sem začetek in nadaljevanje uprave. To označujejo že naslovi: De initio administrationis a) quid agat administrator, praeparatio, commissio; b) quid agat beneficiatus (pg. 112—116); 2. De administratione ipsa a) de cura administratoris, b) de cura parochi (pg. 116—132).

Prosim, naj bi gospodje to upoštevali; naj vsak začetnik koj vzame v roko sinodo, naj teh par strani prečita in s knjigo v roki poišče omenjene knjige, spise in tudi vsa posestva. To velja prav posebno za izročevanje in sprejemanje cerkvenega premoženja. Prevažen je ta korak. Večkrat se izvrši prav površno. Ko pri vizi-

taciji zahtevam izročilni zapisnik, se žalibog večkrat nikakor ne ujema s tem, kar je upravitelj zares sprejel. Pa imava oba velike sitnosti in zoprnosti. Ni pa nobenih sitnosti, pa tudi pri upravi nobenih težav, ako se upravitelj koj s početka o vsem natanko informira in vse razne zapisnike in spise ne le natančno spozna, ampak tudi pravilno vodi.

Drugo vprašanje o naukih iz izkušenj pri zadnjih volitvah sem zastavil iz dveh razlogov. Čutil sem, da so se pri volitvah pokazale nevarnosti, katere so nam bile poprej bolj prikriti, in sicer nevarnosti naravnost zoper vero in sveto katoliško cerkev. Zraven so se pa raznašale trditve, da posebno mlajši gospodje ne marajo več za delo zunaj cerkve, ki je vendar Gandanes tako važno, kakor še nikdar poprej in katero je naša prva sinoda v okviru potreb l. 1903. lepo in sestavno uredila. Hotel sem poizvedeti izkušnje in mišljenje vseh gospodov v obeh omenjenih ozirih.

Ako bi mi bile konference pokazale pomanjkljivosti v enem ali drugem oziru, bi bil iskal pripomočkov, da bi se vsaj polagoma odstranile. Toda hvala Bogu! Iz elaboratov in iz debat, ki so se skoraj povsod na podlagi elaboratov razvile, vidim, da ste duhovni pastirji po celi škofiji spoznali nevarnosti, ki so se pokazale ob času volitev in se tudi z novega prepričali, kako nujno potrebno je delo duhovnikov tudi zunaj cerkve za vsestransko organizacijo našega ljudstva.

Tretje vprašanje mi je narekovala srčna ljubezen do naših mladeničev ob času največje nevarnosti za njihovo versko prepričanje in čednostno življenje. Ti mladeniči so bili do sedaj najbolj zanemarjeni. Kako nas je vse srce peklo, ko smo gledali, kako se obnaša naš mladenič, ko je potrjen in kako še le, ko mora od doma v vojake. Izpopolnjevali smo organizacijo za vzgojo našega ljudstva od zibelke do groba. Počasi smo napredovali. Za vse smo že precej poskrbeli, le za te sirote se nismo dosti zmenili.

Da bi se mi vsi vneli za prepotrebno delo, sem pozno sicer, toda ne prepozno dal vprašanje o skrbi za naše k vojakom potrjene mladeniče. Iz elaboratov sem se prepričal, kako pripravljeni ste vsi gospodje, se tudi tega težkega duhovnopastirskega dela poprijeti. Mnogo praktičnih nasvetov ste predložili. Upam, da zadevo uredimo na konferenci dekanov v Ljubljani meseca aprila. Ker sem v elaboratu kaplana K. Škulja dobil jedro vseh nasvetov in tudi poročilo o praktični izkušnji, naj se ta spis koj tukaj ponatisne. Kaplan K. Škulj piše:

Kako naj se skrbi za mladeniče, potrjene k vojakom po naboru do nastopa vojaške službe.

(Referiral na pastoralni konferenci v Ribnici 3. septembra 1912 kaplan Karol Škulj.)

Slabe moralne posledice službovanja naših fantov, ki gredo k vojakom, nam narekujejo gorjenje vprašanje, ki prav pogodeno in v praksi izvršeno ne bo malega pomena k rešitvi vprašanja naše mladine. Vsak duhovnik, zlasti oni, ki se posebno zanima za fante, je že uvidel, kako triletno ali tudi dveletno službovanje pri vojakihi naše fante docela preustvari — žalibog na negativno stran. — Kolikokrat pustiš fanta-Orla ali iz Marijine družbe dobrega, pa pride nazaj ves drugi, da te še poznati skoraj noče in ga ti sam tudi skoro ne poznaš. Tako je uničil vojaški čas v mladeniču trud, ki si ga imel pri njem kot katehet, trud kot voditelj Marijine družbe ali Orla ali ml. organizacije. Mesto s svojo sugestivno silo tako deluje nanj, da absorbira vse dobro na njem, napoji ga pa, če že ne z nasprotnim, pa vsaj z mlačnim duhom v cerkvenem in verskem oziru. Res ni vedno tako, so tudi izjeme in heroji v tem oziru, ali žalibože v premnogem oziru je to res. Že individualno vzeto je to bridko za duhovnika, kaj pa če pogledaš še moment, da fant ne bo živel sam zase, marveč bo vplival tudi na prejšnje svoje tovariše in tudi sedanje družbe kot bivši vojak! Ljubitelji čistega jezika ljudskega se zgražajo nad bivšimi vojaki radi importiranja nesrečnih tujk, duhovnik se pa zgraža, ker baš ta element prinaša poleg »Amerikancev« največ nemoralnosti, kvantanja, verske mlačnosti, preziranje avtoritete in drugo.

K temu dodajmo še en moment. Fant, ki je potrjen, se d v i g n e v u g l e d u pri sovaščanih, zlasti pa pri fantih. Ko se vrne od vojakov, postane vodja, ki uporablja nov vpliv v to, da kaže tovarišem razne stvari, ki se jim je priučil v mestu, vse to pa dela, da še bolj imponira svojim poslušalcem. S tem dobi do fantov neko posebno moč, s katero jih obvlada, tako da se mu slepo pokore, ž njim počenjajo, kar on počenja, zasmehujejo, kar on zasmehuje, sicer često neradi, a z neko silo primorani. Tako je vprašanje fantov-vojakov veliko bolj dalekosežno, nego se na prvi pogled vidi. Gre zanj kot posamen individuum, da se ga ohrani moralnega propada, pa posredno tudi, da se takorekoč anticipando uniči tisti slabi vpliv ali naravnost izraženo pohujšanje, ki ga bo razširjal sam od tam pohujšan in pokvarjen. To zadnje, mimogrede omenjeno, se nam zdi silno važno, ker tangira vse vprašanje dela za našo mladino. Kako naj bi prak-

tično preskrbeli, da bi fanta utrdili za vse nevarnosti, ki mu jih bo nudilo vojaško življenje? Vprašanje samo zahteva delo za čas od nabora do nastopa v službo. Po naših mislih pri nas to ne bo tako težko, ker imamo že tako lepo razvito mladeniško organizacijo Orla in Ml. M. dr.

Pri nas se je v enem oziru že storilo potom Orla nekaj za rekrute, in sicer: V seji Orla sem stavil predlog, da naj Orel priredi nekaj tečaj za vežbanje rekrutov. Načelnik, bivši četovodja, je to prevzel in res smo sporočili »potrjenim«, naj hodijo ob nedeljah po prvi maši v telovadnico. Učili so se korakanja in raznih vaj ter komande v slovenskem in nemškem jeziku. Takrat je bilo v dolini potrjenih 16 novincev, od teh se je udeleževalo kurza 12. Bili so kaj veseli, pokazala se jim je tudi puška. Povedali so pozneje, kako jim je ta pouk koristil in sledeče leto so fantje sami vprašali, če-li se bo še kaj poučevalo. Bila je vendar udeležba nekoliko slabša, ker so pikre opazke in insulti nasprotnikov odvrnili tega ali onega plašljivca. S tem kurzom bi bil lahko združil kurz za vojaške novince, česar pa radi neprilicne ure — uro so si sami zbrali — nisem storil. Imenovano idejo je povzelo še nekaj odsekov, kakor sem slišal. Da smo bili iniciativni še za duhovno stvar, ko sem se domislil za strokovno, bi bilo lahko poročati o uspehih že izvršenega kurza. Mislimo pa si, da bi bil to priporočljiv modus za bodoče. Če povzamemo cel načrt, bi se glasil:

I. Imaš Orla v fari, predloži pri seji, naj se priredi dotični kurz, kjer bo fante kak bivši vojak učil korakanja in raznih vaj. Načelnik naj jim razlaga v slovenskem jeziku — bivši vojak tolači nemško. To naj se napravi vsak teden, ali vsako nedeljo, ali pa v delavnik zvečer. Duhovnik pa se udeležuj vaj, ne da bi se interesiral za kurz, nego tendenčno radi svojih nauk. Po vaji ali pred vajo ali pri odmoru pa v kratkih govorih obdela tvarino, ki naj bi se jemala pri kurzi: kaže na nevarnosti za njihovo pravost, vero, značaj, stan; kaže na nevarnosti mesta, slabe družbe in dr. Vmes pa vpleta razne znamenite zglede dobrih mož-vojakov. To se nam zdi najbolj pripraven način zato, ker se bo s tem pritegnilo največ fantov. Četudi so fantje v fari, ki so zelo nasprotni Orlom, saj se jim lahko zamolči, da vse to Orel priredi; sicer pa naj bo duhovniku ves omenjeni strokovni tečaj le nekaka vada za fante. Tam jih bo najlažje dobil in za to gre. Zdi se mi, da bo treba začetkom na kak ne posebno kričeč način začeti s temi kurzi — to pa zato, da se ne bo razvpilo za kako bratovščino

ali strankarsko društvo. To slednje pa poudarjam zato, ker bi bila potem nevarnost, da dobri pridejo, bolj mlačni, to je bolj potrebni se pa odtegnejo.

II. Drugi način bi bil — kar seveda lažje — se dâ izpeljati v fari, kjer so fantje dobri in starši drže z duhovnikom: po naboru napraviš pridigo o mladini, v kateri posvetiš oddelek vojaškemu življenju. Opišeš slabe posledice za fante, namreč posledice vsled mesta in slabe tovarišije ter vpleteš potrebo, da se fant utrdi za vse nevarnosti in potem pa vpelješ, češ: več pa bi povedal **fantom samim**, zato jih povabim . . . obenem povabiš starše, naj te podpirajo pri tej akciji in fante navdušijo, da se kurza udeleže. Poveš tudi lahko fantom, da imajo enake kurze tudi na Nemškem in tudi pri nas v Avstriji je do 5000 rekrutov v enem letu taisti kurz pohajalo. (»Slovenec« št. 187, 17. julija.) Če pridejo, potem se ravnaj kot prej.

III. Nov način in seveda najlažji je, če so rekruti-fantje, to je Orli ali ml. Mar. dr. Tu jim ali posebej pripraviš govore ob nedeljah ali drugače ter jih že na podlagi daljnega pouka še bolj navdušiš za krepost ter jim konkretno pokažeš slučaje, v katerih se lahko pokažejo kot res zvesti značaji naših organizacij. Saj življenje je pokazalo, da se naši Orli ohranijo krepke tudi v bacilov bogati kasarni. Če pa ni v fari nobene organizacije, potem si boš pot pripravil potom cerkvenih govorov. Seveda ne smeš preveč poudarjati, da boš tam le »Moral-prediger«, marveč vse bolj v vabljeni obliki, to pa zato, da se fant že naprej ne ustraši, češ, zdaj bom moral pa še bolj k pridigam hoditi, nego do sedaj. Treba je namreč vpoštevati tisti proces, ki se vrši v duši rekruta: Fant želi biti in ne — vojak, ko je pa »tauglih«, potem se v duši umakne nevojak, to je že ubita želja in zdaj se pojavi dvojno: p o n o s in s t r a h. P o n o s: boljši sem kot oni nepotrjeni; s t r a h: trpel bom. Kakor hitro pa človek začuti v sebi ponos, avto-sugerirano misel, več sem nego drugi, se mu paralelno zbudi tudi misel, več imam privilegijev nego vsi drugi; ergo malo drugače se mora postopati z menoj nego z drugimi. Da je temu res tako, glej: Fant rekrut sme veliko več zabavljati in razbijati nego drugi in vendar nobeden ne reagira, vse se mu prizanesi; res, da je temu razlog misel: te bodo že še poniževali, torej le pokaži se zdaj, ampak faktično je, da je fant podprt v svoji misli, češ, več sem.

Prve dneve po naboru je na površju ponos, čim bolj pa se bliža oktober, se pa dviga strah.

Kako rekruti vriskajo, ko »ajnikajo«, a glas je otožen, ker ga je rodil bolj strah nego korajža. Tem pojavom v duši rekrutovi uravnaj primer-no tudi svoje postopanje z njim.

Če boš nastopil preveč ostro in s prehudo avtoriteto, bo reagiral njegov ponos negativno, če boš pa v prehudo luč postavil vojaški stan, bo reagiral strah v pozitivnem smislu.

Ko kuješ svoj kurz, upoštevaj tudi te momente.

Še nekaj omenjamo glede kurza. Imam pred očmi naše razmere, t. j. fare z 10 do 20, 2, 3, 4 rekruti v fari z enim, dvema duhovnikom, fare v precejšnji oddaljenosti brez posebnih zvez. Treba bo omenjeni tečaj pripraviti doma in domač duhovnik, oni, ki je bolj fantom domač, ki je vaje z njimi občevati ne glede na hierarhično stopnjo itd. Da bi se vrgli na način, menda v Nemčiji udomačen, in zbirali fante iz več fara skupaj, kjer bi se napravili kurzi za vojaške novince, to ne bo kazalo pri nas. Razlogi so umevni, materielni, in pa moment: domoljuben slovenski rekrut hoče še tiste nedelje, ki mu jih cesar pusti proste, preživeti doma. Mi menimo, da bi se taki kurzi prirejali v cerkvi ali telovadnici ali župnišču. Morda bi kazalo en skupen shod iz več fara in tam primeren nagovor. To bi bilo nekaj načinov, kako zbrati fante.

Dostavili bi naposled še eno misel: čas od nabora do oktobra je kratek. Ali ti bo mogoče v tem roku se približati fantu, ki si se mu umikal od 14. do 21. leta morda? Kod je hodil, kaj je dobil v tem času? Težko bo, da bi se ti približal sedaj prostovoljno, še težje bo tebi, dvigniti ga iz že pridobljene mlačnosti v versko krepost. Meni se zdi potem šele za fanta se brigati, ko je rekrut, kot oni politik, ki začne za glasovnicami letati po hišah 24 ur pred skrutiniranjem, med tem ko se prej za vso politiko ni zmenil ni. Išči fante za mladeniško Marijino družbo, pridobivaj jih za Orla, tam jih boš imel 2, 3 do 5 let, pripraviš jih lažje nego v dveh mesecih. Uprav gorejšnje vprašanje dokumentira silno važnost mladinskih organizacij, ki so naravnost misijonsko delo sodobnega časa. — Pojdi na delo za fanti prav precej in imel jih boš, tvoji bodo že davno, ko bodo zaslišali svoj usodepolni »tauglih«.

* * *

Na več konferencah se je izrekla želja, naj bi se dala mladeničem, odhajajočim k vojakom, v roke drobna knjižica, ki naj bi jih opozarjala na nevarnosti, v kateri naj bi zdravnik opisal

nevarnost razuzdanosti in nezmernosti, kak akademik, ki je bil vojak, pa razložil službovnik posebno v onih točkah, po katerih se more mladi vojak uspešno braniti zoper surovosti, zasramovanja in sitna nadlegovanja starejših vojakov in kakih preošabnih podčastnikov. Poizkusil bom, da tako knjižico oskrbim in predložim tekst dekanom pri shodu.

Četrto vprašanje je casus iz vsakdanjega duhovnega pastirovanja. Naj se pregleda rešitev v tem listu in primeri z rešitvijo na konferenci.

II.

Sedaj pa naj slede o nekaterih vprašanjih referati. O upravi cerkvenega premoženja ne bom nobenega ponatisnil, pač pa nameravam navodilo iz leta 1860. toliko izpopolniti, da se bo v vseh točkah vjemalo točno s sedanjimi določili.

O drugem vprašanju sem dobil zlasti dva elaborata, ki se nekako izpopolnjujeta. Elaborat kaplana (sedaj prefekta v zavodu) Riharja premoiriva volitveno gibanje iz filozofske višave in ga razloži nekako sistematično; elaborat kaplana Fröhlicha je praktičen in vnema za modro, nepretrgano, pogumno delo. So še drugi jako dobri izdelki, ki bi radi vsebine zaslužili, da se ponatisnejo, n. pr. izdelki kaplanov Komlanca, Tomca, Kogejca, Kogovška in še drugih, da mi je bilo mučno pravega izbrati. Vzel sem prvega, ki je po izpeljavi za natisek najbolj primeren.

Gospode dekane prosim, naj bi poskrbeli, da se to poročilo prečita in preudarja pri skupnih sestankih duhovnih pastirjev.

V Ljubljani, 31. decembra 1912.

† Anton Bonaventura

knezoškof.

Nauki iz izkušenj pri zadnjih volitvah za deželni in državni zbor, posebno pa pri občinskih volitvah.

(Referiral 3. julija 1912 v Vipavi Ivan Rihar.)

Uspehi volitev so jako zanesljivo sredstvo za presojo moči in smeri kulturnih stremeljenj v narodu. Na podlagi številke se more jasno določiti, kateri kulturni momenti zmagujejo in kateri stopajo v ozadje. Pod čim višjo vrsto načel spadajo ti odločujoči momenti, tem večjo pozornost zaslužijo volitve. Najvišje stoje umstvena, zlasti verska načela, nižje — narodnostna in gospodarstvena, na najnižji stopnji so pa osebni razlogi.

Za duhovno pastirovanje je gotovo jako važno vedeti odgovore na sledeča vprašanja: Kakšno mesto je zavzemala pri volitvah krščanska misel? Je-li imela glavno vlogo in ali se je v načelnem boju s svobodomiselstvom utrdila ali je oslabela? Je-li tvorila samo stransko krilo in morala stati nasproti svobodni misli kot centru sovražne sile? To razmerje bi bilo gotovo neugodno. Je-li bil splošni boj gospodarski in osebni in ni-li ta položaj zatemnil in oslabil načelnega stališča.

Vse, karkoli je moglo kvarno vplivati na načelno stališče, ki je v našem slučaju krščanska misel, in karkoli je moglo okrepiti svobodomiselno stališče, smemo nazvati nevarnost za dušno pastirovanje.

Splošno lahko trdimo, da je pri vseh zadnjih volitvah dominiral gospodarski moment. Iz izidov volitev v državni in deželni zbor na eni strani in v občinski odbor na drugi strani so se na enem in istem kraju pokazale različne številke. V mnogih občinah, v katerih je pri državnoborskih in deželnozborskih volitvah dobil nasprotni kandidat neznatno število glasov, je pri občinskih volitvah bil jako težek boj in negotov izid. To nam govori, da je med obojestranskimi volitvami precejšnja razlika. Pri državno- in deželnozborskih volitvah je jako v ospredje stopila načelnost, strankarska zavest. Pri teh volitvah v postavodavne korporacije je ljudstvu lažje dopovedati, da gre tu za načela, za vero. Pri občinskih pa krajeve razmere, med katere se je mešal tudi načelni moment. Ravno vsled te težje komplikacije so ravno občinske volitve posebno važne v duhovnem pastirovanju.

I. Kakšne nevarnosti so se pokazale? Pri državno- in deželnozborskih volitvah in volitvah v občinski zastop so si stale iste stranke v nasprotju, isti bojovníki so se razvrščali; ker so se pa spremenili od enih do drugih volitev vodilni momenti, so se tudi fronte spreminjale. Iz tega manevra pa imamo zaznamovati dva važna nauka, ki nas opozarjata na pretečo nevarnost: 1. Zunanje oslavljenje, a obenem notranje poglobljenje svobodomiselnih načel, in 2. zunanja okrepitev krščanske stranke, a obenem sumljivi znaki notranje oslabele načelnosti. Niso to še rane, pač pa pogubni simptomi.

1. Pozornost zasluži dvig jasnosti, načelnosti, odkritosti, svobodomiselstva.

Za dokaz naj zadostuje dejstvo, da so uprav v dobi teh volitev začela izhajati odkrita glasila

svobodne misli: »Svobodna Misel«, »Jutro«, »Dan«. Niso več na dnevnem redu samo napadi na duhovščino, ampak vrstijo se članki, ki z navidezno znanstvenimi, zgodovinsko kritičnimi, filozofskimi argumenti razkrajajo krščanstvo. Ravno prepričevalna sigurnost, ki se opaža pri znanstvenih razpravah, je najnevarnejša. Božanstvo Kristusovo, božje poslanstvo Cerkve, zakramenti, nesmrtnost duše, bivanje osebnega Boga itd. se ne sramote naravnost, ampak s hladno učenjaško gesto in neko pieteto devljejo med zastarele stvari. — Prejšnji narodni in pravaški, tudi frazarsko napredni liberalizem ni bil toli nevaren pozitivni veri, kakor sedanje hladno svobodomiselstvo.

Ali bi se ta razvoj liberalizma do teh konsekvenc razvil tudi brez ozira na volitve, o tem ne gre tu razglabljati, toda volitve so na eni strani vsled uspehov krščanske stranke odtrgale od nasprotne stranke marsikaj, kar ni bilo odločno svobodomiselnega in je v vodstvu ostalo očiščeno samo odločno svobodomiselno, na drugi strani pa so se zlasti pri občinskih volitvah, kakor to nižje omenjamo, stvorile nove plasti v formaciji strank, katerih se je skušalo polastiti svobodomiselstvo.

Da bi ne imelo svobodomiselstvo tako usodnih polomov v svojih gospodarskih in obenem osebnih krogih, zlasti vodilnih, bi brez dvoma pokazalo veliko silnejšo in pogubnejšo moč. Pa to se še lahko zgodi. Pogubnost tega radikalnega svobodomiselstva se nam pokaže še tem resničnejše iz naslednjega razloga.

2. V vseh volilnih borbah je v naši stranki dominiral gospodarski moment.

Državni in deželni poslanci in odborniki ter drugi govorniki so na volilnih shodih skoro izključno govorili o gospodarskem delu S. L. S.: o živinoreji, o hlevih, melioracijah pašnikov in planin, vodovodih, cestah in mostovih, železnicah, zadrugah, bankah, trgovskih šolah in gospodinjskih tečajih itd. O krščanskonačelnem stališču stranke se je malo čulo. Bila je to velika gospodarska apologija. Uspeh ni izostal. Vrste S. L. S. so se širile. Mnogo indiferentnega materiala je zgrnila stranka v svoje obližje. Čutili so: stranka je gospodarica položaja, iz njenih rok se bo dobilo kruha, načela se ne poudarjajo, njen gospodarski program pa se mora odobravati. V očeh ljudstva se je nekako zabrisal eminentno katoliški, torej verski značaj stranke. Da je to nevarno, je jasno.

Zdi se, da se je prav vzpričo tega mučnega občutka, ki ga je vzbudil ta položaj, dvignil

svarilen klic: »Več luči!« in je nastala znana polemika v naših listih med gesloma: »Več luči!« in »Več dela!« (»Čas« 1902, zv. 3. »Zora«, »Slovenec«) in je izzvenela v akordu: »Več luči in več dela!« (Terseglav v »Zori« 1912, zv. 8—9.)

Kakor je bila ta gospodarska apologija zmagosna za splošno politiko, za državne in deželne volitve, za občinske volitve je bila manj srečna. Da je gospodarski moment geslo v boju pri volitvah, je ostalo v spominu tudi občinskim volivcem; to ozračje je ostalo. Toda pri teh volitvah so ljudje malo gledali na veliko gospodarsko delo, ki ga je stranka za splošno deželo vršila, prišle so v poštev samo lokalne razmere, gospodarstvo domače občine; ono obsežno delo se je ljudem zdelo samoobsebi umevno brez vprašanja, komu gre zasluga. — In kje more napraviti v vsaki občini naša stranka svojo krajevno gospodarsko apologijo? Ali ni zmožna isto orožje rabiti tudi nasprotna stranka, zlasti kjer je imela v rokah vse dosedanje gospodarstvo? Lahko je ljudem govoriti: to bomo naredili! a še lažje: to smo naredili! in to je nazorneje nego prvo!

Ta položaj je imel v sebi mnogo nevarnosti za duhovno pastirstvo.

a) Na podlagi osebnih anti- in simpatij, gospodarske odvisnosti, gmotnih koristi, sorodniških in lokalnih vezi so se tvorile stranke pod gospodarskim kriterijem. Kot agrarec, gospodar, demokrat je moral duhovnik iti v boj in se na zunaj kot takega kazati, dasi je v njegovem srcu odločeval načelni nagib in je gotovo tudi naglašal načelnost boja, a je to moglo najti umevanje le pri zavednih možeh. Kot voditelj stranke je dal tudi značaj stranki, medtem ko so vsi drugi stopili v opozicijo proti njemu in se oklenili svojih voditeljev, ki so bili liberalci. In to so si želeli liberalci. Po gospodarskem manevru odtrgati močan kontingent od duhovnikove strani, v svoje obližje pritegniti in jim vtisniti svojo barvo.

Tudi najboljši mož, ki bi začel hoditi z nasprotniki, po njihovih lokalih, gostilnah, shodih, bi se moral navzeti duhovniku sovražnega duha. In da je ta duh v sedanjih časih neprimerno pogubnejši, smo zgoraj pokazali.

b) Vsled okolnosti, da dušni pastir ni več nastopal kot duhovnik, ampak kot agrarec, gospodarski politik, je slabel tudi njegov duhovniški vpliv. Ako se prenese zavest, da se sme duhovniku oponirati, četudi samo gospodarsko, se ta zavest le prelahko razširi, da začne oponirati tudi kot dušnemu pastirju — duh libe-

ralizma. Geslo: kmet kmeta, duhovnik naj bo v cerkvi, je prva stopnja na poti do laizacije družbe.

In ta tendenca, laizirati družbo, duhovnika iztisniti iz svoje srede, je brezdvomno silno kvarna za duhovno pastirovanje.

c) Ta zmeda pojmov mora voditi v zamočvirjenje stranke. Agitacija je silno otežkočena. Načelnim pomislekom se stavijo ugovori: »Saj ne gre za vero, ampak za to, kdo bo bolje gospodaril z občinskim premoženjem.« »Saj so na naši strani ravno tako dobri kristjani kakor na vaši, ali pa še boljši.«

Marsikdo se je malo briga za gospodarske razmere, dal je besedo tistemu, kdor je prej prišel. Na nasprotni pritisk je zopet besedo sprevergel. Laž, obrekovanje je igralo močno vlogo. To in vse, kar je s tem v zvezi, deluje demoralizujoče na ljudi. Vse drugače je, ako čutijo, da gredo v boj za načela, za vero; ni takega omahovanja, pritisnejo tudi žene, matere, na znotraj čutijo neko sveto, povzdigujoče navdušenje; jasno spoznanje in odločno delo.

II. Kaj sledi iz tega za duhovno pastirovanje? Iz tega sledi, da je treba dela na gospodarskem in nič manj tudi na načelnem polju.

1. Dalekosežen je pomen gospodarskega dela med ljudstvom. To je privedlo našo stranko do končne zmage. Da ne bi imeli v svojih rokah toliko posojilnic, zadrug, ne bi bil zemljevid političnih strank v naši domovini tako ugoden, kakor je. Še brezupneje pa bi izgledal, ako bi bilo to sredstvo v rokah nasprotnikov. Nikakega zagovora ne potrebuje trditev, da mora dušni pastir sodelovati pri tem gospodarskem delu.

Kakor je poudarjati važnost te plati, vendar ji je odločiti le drugotno mesto. Vse materialno, torej tudi gospodarsko delo je podvrženo minljivosti, krizam, tako tudi stranka, ki ima v programu samo gospodarsko delo. Večna so samo načela.

2. Vzgojiti načelno zavest v ljudstvu je prva zahteva. To se more izvršiti sledeče:

a) Pouk. Treba je pouka o splošnih, končnih ciljih nasprotnika, zlasti svobodne misli. Iz naših časopisov in revij je že čuti vedno pogostnejši in radikalnejši nastop proti temu sovražniku. To bi se imelo goditi tudi po poljudnih predavanjih in tudi v cerkvi. Nič manj važna, dasi težavnejša, pa je potreba, ljudem pokazati vzročno zvezo med temi jasnimi cilji svobodne

misli in navidez tako nedolžnim delom liberalizma po deželi; vpliv občinske politike na splošno. Zaveden katoličan je šele zaslomba dušnemu pastirju v boju z veri sovražnimi strujami.

b) Potreba vseh potreb pa je vernike prekvasiti s c e r k v e n i m d u h o m. Temu namenu služi vse delovanje dušnega pastirja. Omeniti bi bilo neko eminentno važno sredstvo v dosego tega smotra: cerkvena zgodovina! Zgodovina ima silno moč, da dvigne v samozavesti človeško dušo. Narod brez zgodovine je kakor rastlina s plitvimi koreninami: skoro strah ga je med drugimi narodi. Narod s slavno zgodovino se čuti kakor mogočen vrh ogromnega drevesa. Ako bi katoliško ljudstvo poznalo neizmerno zgodovino, polno strašnih bojov in vednih zmag, katere je bojevalo in slavilo isto prepričanje, ki ga nosijo sami, bi vzljubilo to prepričanje, vzljubilo Cerkev, in bi drhtelo navdušenja, kakor drhti junak, ki se ogleduje po domovini, kjer mu vsak grič in vsaka planjava govori o slavnih delih pradedov.

In takih junakov bi želeli sv. Cerkvi!

3. V dosego teh namenov nam najbolj služijo o r g a n i z a c i j e: cerkvene, izobraževalne, politične, gospodarske, strokovne itd.

Povsod zvest pomočnik pa je dobro časopisje.

Vse mora prevevati pravi, načelni katoliški duh.

Za zaključek temu razmotrivanju postavimo parolo: Več luči! Več luči in več dela!

Explicatio et solutio casus.

Casus. »In conferentiis pastoralibus...«

Quaeritur: 1. Quando potest obligari sacerdos pro diverso officio suo ad correptionem sub gravi culpa faciendam? Resp. ad 1. Correptio seu correctio est admonitio proximi facta ad emendandum vel impediendum peccatum.

Triplex correptio distinguitur: correptio judicialis, quae procedit a iudice ad castigationem delinquentis propter bonum commune et habet naturam poenae; correptio paterna seu evangelica, quae intendit quidem emendationem proximi, sed fit a patre vel superiore; et correptio fraterna, quae fieri potest a quolibet homine, ut est persona privata.

Sacerdos in officio iudicis adhibet correptionem judicialem, in officio parochi vel alii superioris correptionem paternam, et correptionem fraternam, quando monet sicut persona privata.

Obligationes sacerdotis, ut iudicis in foro externo, determinantur a jure canonico, ad quod remittimus lectorem, de ceteris hic agimus.

Obligatio superioris ad corripiendum omnimodo major et gravior est, quam ea hominis privati, nam privatus homo obligatur solummodo ex titulo caritatis, superior vero insuper ex titulo pietatis vel justitiae.

Explicabimus ergo primo regulas communes, quibus obligatio correptionis fraternae definitur, et secundo loco speciales obligationes superiorum recensebimus.

Quatuor conditiones communiter requiruntur ad gravem obligationem fraternae correptionis subeundam:

1. materia gravis, id est peccatum mortale, in quod proximus jam lapsus est, vel grave periculum peccandi;

2. spes vera emendationis vel praeservationis a peccato, quae est finis correptionis. In dubio, an sit profutura admonitio, omittenda est admonitio vel differenda in aliud tempus opportunum. Quapropter erga homines ignotae indolis ordinarie correptionem non adhibemus, ne forte postea peiores fiant;

3. ut correptio haec fieri possit sine magno incommodo corripientis, nam caritas in communi necessitate non obligat cum tanto incommodo;

4. ut adsit vera necessitas spiritualis proximi; est: si certe commisit tale peccatum, vel verum, manifestum periculum peccandi adest, et aliud medium liberandi proximum non praesto est, quam talis admonitio fraterna. Quando alia media saltem probabilis successus adsunt, e. gr. susceptio sacramenti poenitentiae, conciones vel catecheses de istis rebus, vel superiorum emendationes, tunc potest homo licite correptionem omittere.

Hae sunt conditiones communes, sub quibus fideles christiani obligari possunt sub culpa gravi ad corripiendum proximum. Superiores vero omnis generis: parentes, magistri, heri et domini, curati animarum etc. majores habent in hac re obligationes, de quibus haec notare oportet.

Major obligatio corripiendi peccatores apparet: 1. in eo, quod superiores in peccata et pericula suorum subditorum (occulta) inquirere et cautelas aptas adhibere debeant. »Bonus pastor cognoscit oves suas,« dicit Dominus. Debet errantes conquirere, in ovile reducere et praeservare contra impetum lupi rapacis. In hunc finem necessariae sunt visitationes dioecesis et parochiae. — 2. Superiores et parentes debent peccantes corripere, etiamsi hic et nunc spes emendationis nulla appareat (quando hoc sine

gravi incommodo possunt); nam officium eorum est, educare subditos suos, quod sine continua instructione et monitione non adimpletur. Insuper experientia docet, quod saepe talia monita superiorum fructum suum ferant post multos demum annos, vel in ipso mortis periculo. — 3. Superiores primo loco obligantur ad correptionem faciendam, si istam necessariam esse putant, dein veniunt alii homines.

Quod sacerdotes concionatores attinet, haec statuenda sunt: 1. ignorantes docere debent, ea quae necessaria sunt necessitate medii et praecepti. Haec obligatio per se gravis est. — 2. Corripere debent peccata et crimina publica notorietate facti vel famae; praesertim mores perversos et malos hominum consuetudines. Obligatio est gravis et simul cum gravissimo incommodo, si opus est, fieri debet, quando vera spes adest fructum, id est emendationem hominum obtinendi. Si talis spes publicae monitionis non habetur, manet quidem gravis corripiendi obligatio, sed non cum gravissimo sui incommodo.

Singulorum subditorum crimina publica tenetur sub gravi culpa corripere in modo et forma ab ecclesia contra publicos peccatores praescripto, sed absque gravi incommodo, quando nulla vel parva spes emendationis affulget.

Crimina subditorum occulta, quae cognoscit extra tribunal poenitentiae, debet corripere cum levi incommodo, nisi peccator sit in gravi necessitate perdendi salutem.

2. Utrius partis sententia est praeferenda? Quare?

Resp. ad 2. Sententia Benigni et sociorum ejus manifeste nimis benigna est, si sacerdotis in cura animarum constituti spectamus conditionem; si vero obligationem fidelium in diversis, qui occurrere solent, casibus respicimus, reapse haec saepe gravis non est. Severus recte judicat, si in genere obligationem corripiendi peccatores dicit esse gravem, et sacerdotum et aliorum superiorum obligationem ampliorem et graviorem esse affirmat, quod certe de discreta admonitione valet. Si vero aliqua crimina vel aliquos peccatores non potest ipse immediate corripere, sed necessariam admonitionem mediante alia persona debet perficere, in tali casu sufficit ordinariam diligentiam adhibere.

3. Cujus momenti et efficaciae est cooperatio sodalium in exstirpandis vitiis?

Resp. ad 3. Cooperatio sodalium in hoc negotio est magni momenti et saepe mirae efficaciae. Nam sodales vi regulae suae ad maiorem perfectionem obligantur, quapropter crimina publica in eorum coetu non inveniuntur; multo magis per bona opera alios fideles aedificant. Quo major ergo fit numerus bonorum sodalium, eo minor evadit occasio et periculum criminum.

«Vos estis lux mundi, et sal terrae» aliquo modo etiam his dictum est, nam eorum munus est tam veritates fidei profiteri et defendere, quam per bona exempla corruptos mores purgare. Quod in ecclesia a sacerdote audiunt, hoc foris aliis narrant; tali modo fiunt cooperatores sacerdotum in apostolico munere. Multi sunt hodie homines ignorantes et acediosi, qui conciones et catecheses non audiunt, sacerdotis praesentiam fugiunt; quos instruere et emendare vix alio modo possumus, quam ope sodalium, quibus cum negotia habent. Si isti bene instructi sunt in rebus fidei, obligationem corripiendi proximum usu didicerunt et zelo caritatis animati sunt, magna omnino perficere possunt.

4. Quatenus mala praeprimis hoc modo extirpari possunt?

Resp. ad 4. Sacerdos vi officii sui omnia mala in plebe sua amovere et emendare satagit; sed saepe oriuntur in parochia crimina, quae valde periculosa sunt et tristes sequelas habent; haec crimina ante omnia eliminare debet. Quodcumque aptum est fidem in cordibus turbare, virtutes temperantiae, castitatis et modestiae subvertere, hoc audacter aggredi et superare connatur. Publica crimina, quae fidelibus scandalum praebent, simili modo tollere studet.

Ut plurimum talia vitia et crimina tolerantia (ex parte) bonorum sustentantur; si ergo sodales omni vi his malis se opponunt, brevi collapsa jacent.

Exemplum capiat sacerdos ab hominibus malis — socialistis, francomuratoribus et aliis, qui principia sua perversa spe diversarum societatum, coetuum, foliorum spargere festinant, et modernis istis mediis »strikes« et »boycott« consilia sua perficere student. Proh dolor! Non raro cum ingenti bonorum hominum damno et tristitia.

Ne »filii« hujus mundi prudentiores appareant »filiis lucis«, suscipiamus obligationem correptionis fraternae omni zelo et studio.

16.

Zakon o šolskem nadzorstvu

z dne 23. oktobra 1912, veljaven za vojvodino Kranjsko.

Z Najvišjim sklepom z dne 23. oktobra 1912 je Nj. c. in kr. Veličanstvo potrdilo v seji 24. julija 1912 sklenjeni zakonski načrt o šolskem nadzorstvu na Kranjskem.

Po § 48. tega zakona se morajo pol leta po potrjenju tega zakona krajni, okrajni in deželni šolski sveti nanovo konstituirati.

Ker se deželni zakonik na vse župne urade razpošlje, naj čč. gg. duhovniki zakon v 23. kosu deželnega zakonika natančno prebero. Tu pa naj sledé dotični paragrafi, ki se tičejo cerkvenega zastopstva v šolskih svetih:

§ 3. Zastopniki cerkve v krajnem šolskem svetu so samostojni dušni pastirji mladine, ki obiskuje šolo, in če bi teh ne bilo, njih namestniki.

Kjer sta dva ali več dušnih pastirjev istega verozakona, imenuje cerkveno višje oblastvo ti-stega, ki ima kot ud stopiti v krajni šolski svet.

§ 4. Kadar gre za verouk ali za verske vaje, se mora sejam krajnega šolskega sveta pritegniti s posvetovalnim glasom dotični veroučitelj, ako ni že itak njegov član.

V šolskih občinah, kjer poučuje verouk več veroučiteljev, se udeležuje sej v tem slučaju po letih najstarejši med njimi.

§ 23. Okrajni šolski svet sestoji:

2. iz po enega duhovnika onih verskih družb, katerih število presega v okraju 2000. Imenovanje gre pristojni višji verski oblasti.

§ 38. Deželni šolski svet sestoji:

5. iz dveh katoliških duhovnikov.

§ 39. V § 38. tega zakona pod št. 3., 4., 5. in 6. omenjene člane deželnega šolskega sveta imenuje na predlog ministra za bogočastje in uk cesar, in sicer v § 38. pod št. 5. navedene člane na podlagi ternopredloga kn. šk. ordinarijata.

Poslovna doba v § 38. pod št. 5., 6. in 7. omenjenih članov deželnega šolskega sveta traja 6 let.

Opomba. Ker se izvrše s tem zakonom razne izpremembe, naj gg. dekani v kratkem skličejo konferenco svoje duhovščine, da se posvetujejo, kateri župniki oz. župni upravitelji vstopijo v posamezne krajne šolske svete tiste dekanije.

Gg. dekani naj v smislu § 3. imenujejo zastopnika cerkve v krajnih svetih, v katerih okolišu biva več samostojnih dušnih pastirjev. To imenovanje naj naznanijo obenem ordinariatu in c. kr. okrajnemu šolskemu svetu.

17.

Constitutio Apostolica de Sanctissima Eucharistia promiscuo ritu sumenda.

PIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

AD PERPETUAM REI MEMORIAM

Tradita ab antiquis, haec diu in Ecclesia consuetudo tenuit, ut ad varios, pro diversis locis, mores ritusque sacrorum, modo superstitionis et idololatriae suspicio omnis eis abesset, fideles peregrini nullo negotio sese accommodarent. Quod quidem usu veniebat, pacis et coniunctionis gratia, inter multiplicia unius Ecclesiae Catholicae membra, seu particulares ecclesias, confvendae, secundum illud sancti Leonis IX, »nihil obsunt saluti credentium diversae pro loco et tempore consuetudines, quando una fides per dilectionem operans bona quae potest, uni Deo commendat omnes«¹.

Huc accedebat necessitatis causa, cum, qui in exterarum regiones advenissent, iis plerumque nec sacrae ibi aedes, nec sacerdotes ritus proprii suppeterent. Id autem cum in ceteris rebus fiebat, quae ad divinum cultum pertinent, tum in ministrandis suscipiendisque sacramentis maximeque Sanctissima Eucharistia. Itaque clericis et laicis, qui formatas, quae dicebantur, litteras peregre afferrent, patens erat aditus ad eucharisticum ministerium aut epulum in templis alieni ritus; et Episcopi, presbyteri ac diaconi latini cum graecis hic Romae, graeci cum latinis in Oriente divina concelebrabant mysteria: quod usque adeo evasit sollemne, ut si secus factum esset, res posset argumento esse discissae vel unitatis fidei vel concordiae animorum.

At vero, postquam magnam Orientis christiani partem a centro catholicae unitatis lamentabile schisma divellerat, consuetudinem tam lau-

¹ Epist. ad Michaëlem Constantinopolitanum Patriarcham.

dabilem retinere iam diutius non licuit. Quum enim Michael Caerularius non solum mores caerimoniasque latinorum maledico dente carperet, verum etiam ediceret aperte consecrationem panis azymi illicitam irritamque esse, Romani Pontifices, Apostolici officii memores, latinis quidem, ad avertendum ab eis periculum erroris, interdixerunt, ne in pane fermentato sacramentum conficerent neu sumerent; graecis vero, ad catholicam fidem unitatemque redeuntibus, veniam fecerunt communicandi in azymo apud latinos: id quod pro iis temporibus et locis opportunum sane erat, imo necessarium. Quum enim nec saepe graeci tunc invenirentur episcopi huic beati Petri cathedrae coniuncti, nec ubique adessent catholica orientalium templa, timendum valde erat, ne orientales catholici ad schismaticorum ecclesias ac pastores cum certo fidei periculo accederent, nisi apud latinos communicare ipsis licuisset.

Iamvero felix quaedam rerum commutatio, quae postea visa est fieri, cum in Concilio Florentino pax Ecclesiae graecae cum latina convenit, veterem disciplinam paulisper revocavit. — Nam statuerunt quidem eius Concilii Patres: »in azymo sive fermentato pane triticeo Corpus Christi veraciter confici, sacerdotesque in alterutro ipsum Domini Corpus conficere debere, unumquemque scilicet iuxta suae Ecclesiae sive occidentalis sive orientalis consuetudinem«¹, sed hoc decreto voluerunt sane catholicam veritatem de valida utriusque panis consecratione in tuto collocare, minime vero promiscuam communionem interdicare fidelibus; quibus contra, quin eam confirmandae pacis causa concesserint, non est dubium. Exstat Isidori, metropolitae Kioviensis et totius Russiae, luculentissima epistola, quam, absoluta Florentina Synodo, cuius pars magna fuerat et in qua Dorothei patriarchae Antiocheni personam gesserat, Legatus a Latere in Lithuania, Livonia et universa Russia dedit anno MCCCXL Budae ad omnes qui sub ditione essent Ecclesiae Constantinopolitanae: qua in epistola, de reconciliata feliciter graecorum cum latinis concordia praefatus, haec habet: »Adiuro vos in D. N. I. C. ne qua divisio vos inter et latinos amplius subsistat, cum omnes sitis D. N. I. C. servi, in nomine eius baptizati... Itaque graeci qui in latinorum regione degant aut in sua regione habeant latinam ecclesiam, omnes divinam liturgiam adeant et corpus D. N. I. C. adorent, ac corde contrito venerentur, non secus ac id in propria ecclesia quisque faceret, nec non et confitendi gratia latinos sacerdotes adeant, et corpus Domini Nostri

ab eisdem accipiant. Similiter et latini debent ecclesias graecorum adire et divinam liturgiam auscultare, fide firma corpus Iesu Christi ibidem adorare. Utpote quod sit verum I. C. corpus, sive illud a graeco sacerdote in fermentato, sive a latino sacerdote in azymo consecratum fuerit; utcumque enim aequa veneratione dignum est, sive azymum, sive fermentatum. Latini quoque confiteantur apud sacerdotes graecos et divinam communionem ab eisdem accipiant, cum idem sit utrumque. Ita nempe statuit Conc. Florentinum in publica Sessione die VI Iunii a. MCCCXXXIX«.

Etsi autem Isidori testimonio evincitur factam esse a Florentina Synodo facultatem fidelibus promiscuo ritu communicandi, tamen facultas huiusmodi subsecutis temporibus nec ubique nec semper fuit in usu; ideo praesertim quia, cum male sartam unitatem mature Graeci rescidissent, iam non erat, cur Pontifices Romani quod Isidorus a Florentina Synodo indultum refert, curarent observandum. Pluribus nihilominus in locis promiscuae Communionis consuetudo mansit usque ad Benedicti XIV Decessoris aetatem, qui primus Constitutione Etsi pastoralis pro Italo-Graecis die XXVI maii anni MDCCXLII graves ob causas vetuit, ne laici latini Communionem a graecis presbyteris sub fermentati specie acciperent; graecis autem propria paroecia destitutis facultatem reliquit, ut in azymo apud latinos communicarent. Ubi vero, graecis et latinis una simul commorantibus suasque habentibus ecclesias, usus invaluisse Communionis promiscuae, commisit Ordinariis, ut, si huiusmodi consuetudo removeri sine populi offensione animorumve commotione non posset, omni cum lenitate curam operamque in id impenderent, ut semper latini in azymo communicarent, graeci in fermentato. Quae autem pro Italo-Graecis Decessor Noster statuit, eadem ipse postea ad Melchitas quoque et ad Coptos pertinere iussit: eaque paullatim ad omnes transierunt Orientales, consuetudine potius quam legis alicuius praescripto; non ita tamen, ut quandoque Apostolica Sedes idem non indulserit latinis, quae etiam orientales non destituti ecclesia propria, neque ulla urgente necessitate, ut communicarent in azymo, pluries passa est, immo permisit.

Quod praecipue factum est, posteaquam, animarum studio flagrantibus, nonnullae religiosae Familiae tum virorum tum mulierum ex variis Europae regionibus ad Orientis oras advectae, auxilium catholicis diversorum rituum, multiplicatis apud ipsos christianae caritatis operibus collegiisque ad institutionem iuventutis ubique apertis, prae-

¹ Ex Bulla Eugenii IV »Laetentur Coeli«.

buerunt. Cum autem hae Familiae ob frequentem Eucharistiae usum quietam et tranquillam inter difficultates et aerumnas vitam agerent, ex orientalibus, quod genus valde ad pietatem proclive est, facile ad imitationem sui multos excitarunt: qui cum aegre apud suos vel ob distantiam locorum vel ob penuriam sacerdotum et templorum, vel etiam ob diversas rituum rationes huic desiderio possent satisfacere, ab Apostolica Sede instanter gratiam postularunt accipiendae Eucharistiae, more latinorum. Hisce postulationibus Apostolica Sedes aliquando concessit: atque ephebis, qui in latinorum collegiis educarentur, item ceteris fidelibus, qui eorum templa celebrarent ac piis consociationibus essent adscripti, permisit, salvis quidem iuribus parochorum, potissime quoad paschalem Communionem et Viaticum, ut pietatis causa intra annum in templis latinorum eucharistico pane a latinis presbyteris consecrato reficerentur. Quin etiam in ipso Concilio Vaticano Commissio peculiaris negotiis Rituum Orientalium praeposita hoc inter alia sibi proposuit dubium, an expediret relaxare aliquantulum legum ecclesiasticarum severitatem de non permiscendis ritibus maxime in Communione Eucharistica, veniamque tribuere fidelibus communicandi utrovis ritu: cumque eius Commissionis Patres adnuendum censuissent, decretum conferunt in eam sententiam; quod tamen, abrupto temporum iniquitate Concilio, Patribus universis probandum subiicere non licuit. — Post id temporis S. Congregatio Fidei Propagandae pro negotiis Rituum Orientalium, ut solatio consulere eorum, qui ob inopiam ecclesiarum vel sacerdotum proprii ritus a Communione saepius abstinere cogeantur, decretum die XVIII augusti anni MDCCCXCIII edidit, quo, ad promovendam Sacramentorum frequentiam, omnibus fidelibus ritus sive latini sive orientalis, habitantibus ubi ecclesia aut sacerdos proprii ritus non adsit, facultas in posterum tribuitur communicandi, non modo in articulo mortis et in Paschate ad observandum praeceptum, sed quovis tempore, suadente pietate, iuxta ritum ecclesiae loci, dummodo sit catholica.

Decessor autem noster, Leo XIII fel. rec. in Constitutione Orientalium dignitas Ecclesiarum, eiusdem gratiae participes fecit, quicumque propter longinquitatem ecclesiae suae, nisi gravi cum incommodo, eam adire non possent. Simul vero prohibuit, ne in collegiis latinis, in quibus plures alumni orientales numerarentur, latino more hi communicarent; praecepitque ut accirentur eiusdem ritus sacerdotes, qui sacrum facerent et sacratissimam Eucharistiam illis distribuerent,

saltem diebus dominicis ceterisque de praecepto occurrentibus festis, quovis sublato privilegio. Sed tamen experiendo est cognitum, non ubique facile inveniri sacerdotes orientales, qui, cum alibi occupati sint in ministerio animarum, diebus dominicis et festis, atque adeo ipsis pro festis diebus queant collegia adire latinorum, ut pueris puellisque esurientibus panem angelicum ministrent.

Quamobrem non raro supplicatum est huic Apostolicae Sedi, ut disciplinam Ecclesiae tanta in re indulgentius temperaret. Quae preces supplices, post editum die 20. Decembris MCMV per S. Congregationem Concilii decretum Nostrum Sacra Tridentina Synodus de quotidiana Communione Eucharistica, multo frequentiores fuerunt ab orientalibus, qui veniam petebant transeundi ad ritum latinum, quo facilius possent caelesti dape recreari; in eisque non pauci numerabantur pueri ac puellae, qui hoc ipsum beneficium participare percuperent.

Itaque, considerantibus Nobis fidem catholicam de valida consecratione utriusque panis, azymi et fermentati, tutam esse apud omnes; insuper compertum habentibus complures esse, tum latinos tum orientales, quibus illa promiscui ritus interdictio et fastidio et offensioni sit, exquisita sententia sacri Consilii christiano nomini propagando pro negotiis Orientalium Rituum, re mature perpensa, visum est omnia illa antiquare decreta, quae ritum promiscuum in usu Sanctissimae Eucharistiae prohibent vel coangustant; atque omnibus et latinis et orientalibus facultatem facere sive in azymo sive in fermentato apud sacerdotes catholicos, in ecclesiis cuiusvis ritus catholicis, secundum pristinam Ecclesiae consuetudinem, augusto Corporis Domini Sacramento sese reficiendi, ut »omnes et singuli, qui christiano nomine censentur, in hoc concordiae symbolo iam tandem aliquando conveniant et concordent«¹.

Equidem confidimus, quae hic praescribuntur a Nobis, ea dilectis filiis, quot habemus in Oriente, ex quovis ritu, admodum fore utilia non solum ad inflammandum in eis pietatis ardorem, sed etiam ad mutuam eorum concordiam confirmandam. — Etenim quod ad pietatem attinet, nemo non videt divinam Eucharistiam, a Patribus Ecclesiae latinis graecisque quotidianum christiani hominis panem solitam appellari, utpote qua sustentetur et alatur tamquam valetudo animae, multo magis frequentandam eis esse,

¹ Conc. Trident. Sess. XIII.

quorum caritas vel fides, seu ipsa supernaturalis vitae principia, maiore in discrimine versentur. Quare catholici orientales, quibus est in media multitudine schismaticorum habitandum, non ex periculoso eorum, convictu aliquod fidei caritatisque detrimentum capient, si hoc se cibo caelesti roborare consueverint, sed magnum et perpetuum in se vitae spiritualis sentient incrementum. — Quod spectat alterum, patet proclive factum usque adhuc fuisse, ut inter homines unius fidei sed diversorum rituum, ex eo quod alii aliis facilius possent Corporis Christi esse participes, causae aemulationum et discordiarum existerent. Nunc autem, cum huius mensae, quae symbolum, radix atque principium est catholicae unitatis, promiscuam esse omnibus fidelibus communicationem volumus, pronum est debere inter ipsos incrementum animorum concordiam, »quoniam unus panis, ait Apostolus, unum corpus multi sumus, omnes qui de uno pane participamus«¹.

Haec Nos igitur de Apostolicae potestatis plenitudine statuimus et sancimus:

I. Sacris promiscuo ritu operari sacerdotibus ne liceat: propterea suae quisque Ecclesiae ritu Sacramentum Corporis Domini conficiant et ministrent.

II. Ubi necessitas urgeat, nec sacerdos diversi ritus adsit, licebit sacerdoti orientali, qui fermentato utitur, ministrare Eucharistiam consecratam in azymo, vicissim latino aut orientali qui utitur azymo, ministrare in fermentato; at suum quisque ritum ministrandi servabit.

III. Omnibus fidelibus cuiusvis ritus datur facultas, ut, pietatis causa, Sacramentum Eucharisticum quolibet ritu confectum suscipiant.

IV. Quisque fidelium praecepto Communionis paschalis ita satisfaciet, si eam suo ritu accipiat et quidem a parocho suo:² cui sane in ceteris obsequiis religionis officiis addictus manebit.

V. Sanctum Viaticum moribundis ritu proprio de manibus proprii parochi accipiendum est:

¹ I Corinth. X, 17.

² Pri nas olajšano, da se sme sveto obhajilo prejetei kjerkoli.

sed urgente necessitate, fas esto a sacerdote quolibet illud accipere; qui tamen ritu suo ministrabit.

VI. Unusquisque in nativo ritu permanebit, etiamsi consuetudinem diu tenuerit communicandi ritu alieno; neque ulli detur facultas mutandi ritus, nisi cui iustae et legitimae suffragentur causae, de quibus Sacrum Consilium Fidei Propagandae pro negotiis Orientalium iudicabit. In his vero causis numeranda non erit consuetudo quamvis diuturno ritu alieno communicandi.

Quaecumque autem his litteris decernimus, constituimus, declaramus, ab omnibus ad quos pertinet inviolabiliter servari volumus et mandamus, nec ea notari, in controversiam vocari, infringi posse, ex quavis, licet privilegiata causa, colore et nomine; sed plenarios et integros effectus suos habere, non obstantibus Apostolicis, etiam in generalibus, ac provincialibus conciliis editis, constitutionibus, nec non quibusvis etiam confirmatione Apostolica vel quavis alia firmitate roboratis, statutis consuetudinibus ac praescriptionibus; quibus omnibus, perinde ac si de verbo ad verbum hisce litteris inserta essent, ad praemissorum effectum, specialiter et expresse derogamus et derogatum esse volumus, ceterisque in contrarium facientibus quibuslibet. — Volumus autem ut harum litterarum exemplis etiam impressis, manuque Notarii subscriptis et per constitutum in ecclesiastica dignitate virum suo sigillo munitis, eadem habeatur fides, quae praesentibus hisce litteris ostensis haberetur.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicae millesimo nongentesimo duodecimo, in festo Exaltationis S. Crucis, XVIII Kalendas octobres, Pontificatus Nostri anno decimo.

Fr. H. M. Cardinalis Gotti,

S. C. de Propaganda Fide Praefectus.

A. Cardinalis Agliardi,

S. R. E. Cancellarius.

Visa M. Riggi,

C. A. Not.

Reg. in Canc. Ap. N. 61/12.

(Acta Apost. Sedis 1912 pag. 609.)

18.

Conceditur orationem „Obsecro etc.“ recitantibus, remissio defectuum et culparum quas in sacrosanctae Missae sacrificio litando contraxerint.

S. Congregatio S. Officii (Sectio de indulgentiis).

Quod iam superiori tempore a plurimis spectatae pietatis sacerdotibus actum apud apostolicam Sedem reperitur, nunc iterum innovatum est, ut nimirum supplices exhiberentur preces, ad obtinendam in favorem recitantium, post Missae Sacrificium celebratum, vulgatam devotissimam orationem Obsecro te, dulcissime Domine etc., remissionem defectuum et culparum in eo litando ex humana fragilitate contractarum: quemadmodum a s. m. Leone Pp. X pro recitantibus orationem Sacrosanctae etc. post divinas Laudes indultum est. Has preces, in audientia R. P. D. Adessori S. Officii die 29 augusti 1912 impertita, humiliter porrectas Ssmus D. N. Pius div. prov. Pp. X peramanter excepit, et concedere dignatus est, ut sacerdotes omnes, praefatam orationem post oblatum divinum Mysterium recitantes, optatam, ut supra, remissionem, rite dispositi, ac, nisi impediantur, genuflexi, consequi valeant; simulque declaravit, Indulgentiam trium annorum, a s. m.

Pio Pp. IX., die 11 decembris 1846, praedictae orationi adnexam, in suo robore permanere. Praesenti in perpetuum valituro absque ulla Brevis expeditione. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

M. Card. Rampolla.

L. † S.

† Dr. Archiep. Seleucien,
Adessor S. O.

Oratio.

Obsecro te, dulcissime Domine Iesu Christe, ut Passio tua sit mihi virtus, qua muniar, protegar atque defendar: vulnera tua sint mihi cibus potusque, quibus pascar, inebrier atque delecter: aspersio Sanguinis tui sit mihi ablutio omnium delictorum meorum: mors tua sit mihi gloria sempiterna. In his sit mihi refectio, exultatio, sanitas et dulcedo cordis mei. Qui vivis et regnas in saecula saeculorum. Amen.

(Acta Apost. Sedis 1912 pag. 642.)

19.

Oratio pro defunctis relate ad constitutionem „Divino afflatu“.

Decretum seu declarationes circa novas Rubricas.

(Cf. Act. Apostol. Sed. 1912, pg. 446 s.)

Ad praecavendas dubitationes, quae super recta interpretatione tituli X, n. 2 et 5 novarum rubricarum quae sequuntur constitutionem *Divino afflatu* oriri possunt, S. Rituum Congregatio, audito Commissionis Liturgicae suffragio, sequentes declarationes evulgare censuit, nimirum:

I. Quandocumque in feriis maioribus Missam propriam habentibus ceterisque diebus, de quibus tit. et num. supracitatis, Missa de feria celebretur dummodo reapse pro defunctis applicetur, addi potest oratio pro defunctis in quorum suffragium celebratur, etiamsi in ea agenda sit commemoratio de occurrente festo duplici minori vel maiori.

II. Huiusmodi oratio pro defunctis non excludit in casu orationes de tempore, nisi occurrat commemoratio duplicis.

III. Quando additur ista oratio pro defunctis, non est attendendus numerus orationum utrum sit dispar an non.

IV. Haec eadem oratio pro defunctis, semper recitari debet poenultimo loco inter orationes ea die a rubricis praescriptas vel permissas, non computatis collectis ab Ordinario imperatis.

V. Oratio pro defunctis in quorum suffragium Missa de feria applicatur, addi potest, etiamsi ea die a rubricis praeciatur oratio Omnipotens sempiterne Deus pro vivis et defunctis, vel Fidelium pro omnibus defunctis.

VI. Ut rite legitimeque applicari possit pro defunctis indulgentia altaris privilegiati, oportet ut, diebus in quibus a novis rubricis permittitur, Missa de feria omnino celebretur, addita ut supra

oratione pro defunctis pro quibus Missa ipsa celebratur.

VII. Licet iuxta novas rubricas tit. VIII, n. 2, cessata sit obligatio recitandi in choro officium defunctorum, nihilominus adhuc servari debet rubrica missalis tit. V, n. 1 et 2, circa Missam pro defunctis celebrandam, sive in cantu cum praesentia choralium, si agatur de Missa con-

ventuali, sive lectam extra chorum iuxta novas rubricas tit. XII.

Die 12. Iunii 1912.

Fr. S. Card. Martinelli,
Praefectus.

L. † S.

† **P. La Fontaine, Episc. Charystien.,**
Secretarius.

20.

Romana et aliarum.

De Oratione Dominica et aliis Officio Defunctorum praemittendis.

Ex Decreto in una Plurium Diocesum, diei 24 Iulii vertentis anni, praescribitur rubrica inserenda in Officio Defunctorum, tam in Breviario quam in Rituali Romano, circa modum Matutinum concludendi et Laudes inchoandi, quoties Laudes a Matutino separantur. Hinc ob singularem casum sacrae Rituum Congregationi altera quaestio pro opportuna solutione proposita fuit: „An ante Vesperas Defunctorum praemitti debeant Pater et Ave; et ante matutinum Pater, Ave et Credo.“ Etsacra Rituum Congregatio ad relationem infrascripti Secretarii, audito voto Commissionis

Liturgicae, reque accurato examine perpensa, respondendum censuit: „Affirmative, quoties Vesperae aut Matutinum Defunctorum separatim ab Officio divino recitentur“.

Atque ita rescripsit et servari mandavit, die 25 octobris 1912.

Fr. S. Card. Martinelli,
Praefectus.

L. † S.

† **Petrus La Fontaine, Ep. Charystien.,**
Secretarius.

21.

Kanonična vizitacija in birmovanje l. 1913.

Dan sv. birme je za vsako župnijo zares velik praznik. Hvala Bogu, da naše ljudstvo ta dan tudi slovesno praznuje. Ko bi le gospodje mogli še to doseči, da se na dan sv. birme ne bi posedalo po gostilnah, marveč se pripravila primerna gostija le bolj doma v hiši staršev ali pa botrov!

Važna je tudi kanonična vizitacija. Ob tej priliki se bolj natanko pogledajo cerkve in vsi njihovi deli, se pregleda pisarna in vse, kar je v njej. Važno je, da se matične knjige pišejo točno po navodilih druge sinode, da se cerkveno premoženje upravlja natanko po raznih predpisih navodila iz l. 1860., druge sinode in po drugih zahtevah, kakor so bile vselej oznanjene v našem Škofijskem Listu; važno je, da se uredi arhiv, kakor se v drugi sinodi obsežno popisuje. Sem spada opravilnik, ki je v najtesnejši zvezi z repertorijem in arhivom, ki je porabljen le v slučaju, ako se opravilnik in repertorij dobro vodita. (Synod. II. pg. 136 de protocollo gestorum;

pg. 153 de repertorio; pg. 155 de regesto; pg. 217 squ. opravilnik in repertorij za arhiv, in sicer pg. 217 I. opazke, pg. 218 II. opravilnik, pg. 220 III. Repertorij.)

Red pri kanonični vizitaciji in pri birmovanju je opisan v prvi sinodi (pg. 210–220) in pa v lanskem Škofijskem Listu (pg. 2219.). Prosim gg. dekane v dekanijah, kjer bo letos sv. birma, naj pri konferenci Sodalitatis dotična navodila skupno z duhovniki prebero, da bodo vsi enakomerno in točno vse uredili in izvršili.

Opozorim posebno na promemorijo in na to, da naj vsak g. katehet v enem razredu vzame dotično lekcijo, ki pride na vrsto, ki naj jo ravno tako razlaga, kakor navadno. Tudi g. katehet sam naj pri razlaganju in izpraševanju ravno tako postopa kakor po navadi.

Red za kanonično vizitacijo in birmovanje v dekanijah Kranj, Novo mesto, Žužemberk, Trebnje, Kočevje, Šmarje, v ljubljanski okolici in v Ljubljani je nastopen:

1. Dekanija Kranj.

1. Besnica v četrtek 24. aprila.
 2. Kranj v nedeljo 27. aprila.
 3. Naklo na vnebohod 1. maja.
 4. Lom v petek 2. maja.
 5. Tržič v nedeljo 4. maja.
 6. Kovor v ponedeljek 5. maja.
 7. Križe v torek 6. maja.
 8. Duplje v sredo 7. maja.
 9. Podbrezje v četrtek 8. maja.
 10. Šmartin v nedeljo 18. maja.
 11. Sv. Jošt (sv. maša) v ponedeljek 19. maja.
 12. Mavčiče v torek 20. maja.
 13. Trboje v sredo 21. maja.
 14. Št. Jurij v nedeljo 25. maja.
 15. Predoslje v ponedeljek 26. maja.
 16. Goriče v torek 27. maja.
 17. Trstenik v sredo 28. maja.
 18. Preddvor v četrtek 29. maja.
 19. Kokra v petek 30. maja.
 20. Cerklje v nedeljo 1. junija.
 21. Šenturška gora v torek 3. junija.
 22. Velesovo v sredo 4. junija.
 23. Zapoge v petek 6. junija.
 24. Smlednik v nedeljo 8. junija.
- Skupna konferenca v Kranju v četrtek 5. junija.

2. Dekanija Novo mesto.

25. Mirna Peč v sredo 11. junija.
 26. Prečina v petek 13. junija.
 27. Novo mesto v nedeljo 15. junija.
 28. Šempeter v torek 17. junija.
 29. Šmarjeta v sredo 8. junija.
 30. Bela Cerkev v četrtek 19. junija.
 31. Brusnice v petek 20. junija.
 32. Podgrad v soboto 21. junija.
 33. Stopiče v nedeljo 22. junija.
 34. Vavta vas v torek 24. junija.
 35. Soteska v sredo 25. junija.
 36. Pöllandl v četrtek 26. junija.
 37. Črmošnjice v petek 27. junija.
 38. Toplice v nedeljo 29. junija.
 39. Šmihel v nedeljo 20. julija.
- Skupna konferenca v Novem mestu 21. julija.

3. Okolica ljubljanska.

40. Ig v nedeljo 6. julija.
41. Dobrova v nedeljo 13. julija.
42. Golo v nedeljo 7. septembra.

4. Dekanija Trebnje.

43. Trebnje v nedeljo 14. septembra.
44. Št. Lovrenc v ponedeljek 15. septembra.

45. Čatež v sredo 17. septembra.
 46. Sv. Križ v petek 19. septembra.
 47. Št. Rupert v nedeljo 21. septembra.
 48. Št. Janž v torek 23. septembra.
 49. Sv. Trojica v četrtek 25. septembra.
 50. Trebelno v petek 26. septembra.
 51. Mokronog v nedeljo 28. septembra (tudi posvečevanje vel. oltarja).
 52. Mirna v ponedeljek 29. septembra.
- Skupna konferenca v torek 30. septembra.

5. Dekanija Žužemberk.

53. Dobrniče v četrtek 2. oktobra.
 54. Ajdovec v petek 3. oktobra.
 55. Žužemberk v nedeljo 5. oktobra.
 56. Zagradec v ponedeljek 6. oktobra.
 57. Sela v sredo 8. oktobra.
 58. Krka v četrtek 9. oktobra.
 59. Ambrus v petek 10. oktobra.
 60. Šmihel v nedeljo 12. oktobra.
 61. Hinje v sredo 15. oktobra.
- Skupna konferenca v Žužemberku v ponedeljek 13. oktobra.

6. Dekanija Kočevje.

62. Unter-Warmberg v četrtek 16. oktobra.
63. Ebental v petek 17. oktobra.
64. Nesselstal v nedeljo 19. oktobra.
65. Unter-Deutschau v ponedeljek 20. oktobra.
66. Unterlag v torek 21. oktobra.

7. V Ljubljani (kanonična vizitacija).

67. V stolnici na binkoštno praznike.
68. Sv. Peter
69. Sv. Jakob
70. Trnovo
71. Župnija Marijinega Oznanjenja

čas se bo določil.

8. Dekanija Šmarje.

72. Javor pod Ljubljano, v nedeljo 27. julija.

Upam, da se bom mogel tega reda točno držati. Romanje v Rim je napovedano prve dni aprila, katoliški shod in naša sinoda bosta meseca avgusta, ad limina pojdem meseca novembra. Daj Bog, da vsa opravila izpadejo v Njegovo čast, v korist naše škofije in v izpodbudo vsega ljudstva, posebno naših otrok!

V Ljubljani 1. januarja 1913.

† Anton Bonaventura
knezoškof.

Conventio inter Ordinarios Provinciae illyricae quoad dispensationes matrimoniales.

Si nupturientes ex diversa dioecesi sunt, juxta decisionem S. Congr. Conc. in una Visen. 20. april. 1606 dispensatio a proclamationibus matrimonialibus concedi debet ab utroque Ordinario vel saltem requiritur, ut Ordinarius alterius contrahentis testetur nullum adesse impedimentum quoad contrahentem suae dioecesis. Quum saepe, praesertim in casibus urgentioribus molestum sit dispensationem ab alio Ordinario expetere, Ordinarii hujus Provinciae illyricae, secuti exemplum

Ordinarios Germaniae conventionem inierunt in conferentia provinciali, ex qua Ordinarius loci copulationis dispensationem concedere valet etiam pro parte extranea et quidem a secunda et tertia proclamatione tantum. — Remanet tamen obligatio petendi dispensationem a proclamationibus penes auctoritatem civilem, si intuitu alterius contrahentis proclamationes in alio districtu civili fieri debent. (Cod. austr. civ. § 71.)

Conceditur indulgentia plenaria in honorem Beatae Mariae Virginis Immaculatae, primo sabbato cuiuslibet mensis lucranda.

S. Congregatio S. Officii (Sectio de indulgentiis).

(Ex audientia Sanctissimi, die 13 iunii 1912.)

Sanctissimus D. N. D. Pius div. Prov. Pp. X, ad augendam fidelium devotionem erga gloriosissimam Dei Matrem Immaculatam, et ad fovendum pium reparationis desiderium, quo fideles ipsi cupiunt quandam exhibere satisfactionem pro execrabilibus blasphemis quibus Nomen augustissimum et excelsae praerogativae eiusdem beatae Virginis a scelestis hominibus impetuntur, ultro concedere dignatus est, ut universi, qui primo quolibet sabbato cuiusvis mensis, confessi ac sacra Synaxi refecti, peculiaria devotionis exercitia in honorem beatae Virginis Immacu-

latae in spiritu reparationis ut supra, peregerint, et ad mentem summi Pontificis oraverint, Indulgentiam plenariam, defunctis quoque applicabilem, lucrari valeant. Praesenti in perpetuum valituro absque ulla Brevis expeditione. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

M. Card. Rampolla.

L. † S.

† D. Archiep. Seleucien,
Ads. S. O.

(Acta Apost. Sedis 1912 pag. 623.)

Dubium quoad religiosos votorum solemnum, degentes ad tempus extra claustra.

S. Congregatio de Religiosis.

Quaesitum est ab hac sacra Congregatione negotiis religiosorum Sodalium praeposita, utrum Religiosus, habitu regulari dimisso, extra claustra ad tempus degens indulto apostolico, cum facultate ab episcopo obtenta celebrandi Missam et alia opera sacerdotis propria peragendi, subsit eidem Ordinario, ita ut episcopus habeat in eum

iurisdictionem et auctoritativam et dominativam potestatem, quamvis in Rescripto desit consueta formula: Ordinario loci subsit in vim quoque solemnis obediendae voti.

Emi autem ac Rmi Patres Cardinales sacrae eiusdem Congregationis, in plenariis Comitibus ad Vaticanum adunatis die 30 augusti 1912, prae-

habito duorum ex officio Consultorum voto, et re mature perpensa, responderunt:

Affirmative, facto verbo cum Santissimo.

Sanctitas porro Sua, ad relationem infra-scripti Secretarii, die 1 septembris 1912 respon-sionem Emorum Patrum adprobare et confirmare dignata est. Contrariis non obstantibus quibus-cumque.

Datum Romae ex Secretaria sacrae Congre-gationis de Religiosis, die 1 septembris 1912.

Fr. I. C. Card. Vives,
Praefectus.

L. † S. † **Donatus, Archiep. Ephesus,**
Secretarius.

(Acta Apost. Sedis 1912 pag. 627.)

25.

Quoad Communionem infirmarum in monasteriis clausurae papalis.

Edito a S. C. Concilii, die 20 decembris 1905, Decreto Sacra Tridentina Synodus, quo inter alia praescribitur, ut Communio frequens et quotidiana praesertim in religiosis Institutis cuiusvis generis promoveatur, earum consulendum quo-que erat sorti infirmarum, quae intra septa mona-steriorum clausurae Papalis decumbunt; quum ipsa clausura, prout determinatur in iure canonico vigenti, aliquod in praxi videretur parere incom-modum ad frequentiore earum aegrotantium Communionem, praesertim ex eo quod regulariter nonnisi confessarius et in eius defectu capellanus, et, si sacerdos sit regularis, a socio comitatus, monasterii claustra ingredi valeat ad Sacramenta infirmis ministranda.

Quare Emi ac Rmi Patres Cardinales S. C. de Religiosis, occasione arrepta quorundam du-biorum, quae ad rem proposita fuerant, die 30 au-gusti 1912, in plenario coetu ad Vaticanum ha-bito, quoad Communionem infirmis deferendam in monasteriis clausurae Papalis, sequentia de-cernere existimarunt, nempe: In defectu confes-sarii vel capellani tertius sacerdos, etiam regu-laris, licet sino socio, legitime vocatus de licentia episcopi, qui pro hac licentia nomine ipsius episcopi concedenda etiam abbatissam seu su-

periorissam habitualiter designare poterit, sacram Communionem infirmis valeat deferre Religiosis, quae ad ecclesiae crates descendere nequeunt. Oportet autem, ut quatuor religiosae maturaee aetatis, si fieri possit, ab ingressu in clausuram usque ad egressum, sacerdotem comitentur, qui sacram pyxidem aliquas consecratas particulas continentem deferre, sacram Communionem ad-ministrare, reverti ad ecclesiam, eandemque sacram pyxidem reponere debet, servatis rubricis a Rituali Romano pro Communionem infirmorum statutis.

Et hanc Emorum Patrum sententiam et resolutionem Ssmus Dominus noster Pius Papa Decimus, ad relationem subscripti Secretarii, die 1 septembris 1912 ratam habere et confirmare dignatus est. Contrariis non obstantibus quibus-cumque.

Datum Romae ex Secretaria sacrae Congre-gationis de Religiosis, die 1 septembris 1912.

Fr. I. C. Card. Vives,
Praefectus.

L. † S. † **Donatus, Archiep. Ephesus,**
Secretarius.

(Acta Apost. Sedis 1912 pag. 625.)

26.

Red za preizkušnje srednješolskih katehetskih kandidatov.

Red za preizkušnje katehetskih kandidatov za srednje šole in druge tem enake učne zavode v ilirski cerkveni pokrajini.

1. Prošnja za dopust k preizkušnji je kandi-datom dopustna šele po triletnem službovanju v dušnem pastirstvu. Redoma naj se vloži v za-četku šolskega leta pri škof. ordinariatu; prilože naj se zrelostno izpričevalo in bogoslovna izpri-

čevala. V slučaju slabe kvalifikacije ordinariat lahko prošnjo odkloni.

2. V prošnji naj navede kandidat sam, iz katere glavne tvarine (dogmatike, moralke, cer-kvene zgodovine) je pripravljen napraviti domačo nalogo. Tema, ki jo določi dotični komisar izpra-ševalne komisije, se mu naznani obenem s spo-ročilom, da mu je izpit dovoljen.

3. Rok za izdelavo naloge določi izpraševalna komisija; podaljšati ga sme le v izrednih slučajih. Elaborat mora obsegati najmanj dve tiskovni poli. Kandidat mora na koncu natančno navesti vse vire in pripomočke, ki jih je rabil.

Če je kandidat sicer že objavil kako svojo znanstveno - teologično delo, tedaj izpraševalna komisija razsodi, če to delo nadomesti pismeno nalogo.

Doktorji bogoslovja so vsled svoje odobrene disertacije na bogoslovski fakulteti oproščeni pismene naloge.

4. Ako se izdelani elaborat ne odobri, odpade nadaljnja preizkušnja.

5. Ako domača naloga ustreza, se povabi kandidat k pismeni nalogi, ki jo mora sam brez tiskanih pripomočkov izdelati, in sicer iz splošnega vzgojeslovja in iz specialne metodike za pouk krščanskega nauka. Za to delo se mu dovolijo štiri ure časa v klavzuri. Takoj naslednji dan dela ustni izpit pred škofijsko komisijo. Predmeti: Dogmatika, moralka, cerkvena zgodovina v zvezi z biblično-arheološkimi in liturgičnimi vprašanji.

Da se preizkusi glas in način predavanja, mora imeti kandidat predavanje pred komisijo; predmet predavanja si sam poljubno izbere.

Ako je kandidat odlično pismeno nalogo predložil, se sme kandidatu na referentov predlog ustno izpraševanje iz dotičnega predmeta spregledati.

Doktorji bogoslovja delajo ustni izpit samo iz splošnega vzgojeslovja in specialne metodike ter morajo tudi ustno predavati.

Takso za te izkušnje določi ordinariat.

6. Ako je kandidat izkušnjo naredil, dobi od ordinariata izpričevalo, ki označuje njegovo znanstveno sposobnost za verouk na srednjih šolah kot prav dobro, ali dobro, ali zadostno.

7. Če kandidat izkušnje ne dostane, sme izpraševalna komisija le enkrat dovoliti, da dotični po preteku enega leta ponovi izkušnjo.

8. Ta naredba stopi v veljavo s 1. januarjem 1913 in velja vsled sklepa provincialne škofovske konference z dne 13. novembra 1912 za vso ilirsko cerkveno pokrajino.

Prüfungsordnung für die Kandidaten des Religionslehramtes an den Mittelschulen und den diesen gleichgestellten Lehranstalten der illyrischen Kirchenprovinz.

1. Das Ansuchen um Zulassung zur Prüfung kann erst nach dreijähriger priesterlicher Tätigkeit gestellt werden.

Dasselbe ist in der Regel bei Beginn des Schuljahres bei dem Ordinariate einzureichen und mit dem Maturitätszeugnisse sowie den theologischen Studienzeugnissen zu belegen. Im Falle minder entsprechender Qualifikation kann vom Ordinariate die Nichtzulassung zur Prüfung ausgesprochen werden.

2. In dem Gesuche um Zulassung zur Prüfung hat der Kandidat das theologische Hauptfach (allgemeine und spezielle Dogmatik, Moral, Kirchengeschichte) zu bezeichnen, aus welchem er eine Hausarbeit zu liefern bereit ist. Das aus diesem Fache durch den betreffenden Prüfungskommissär bestimmte Thema wird ihm gleichzeitig mit der Mitteilung der Zulassung zur Prüfung bekanntgegeben.

3. Über dieses Thema hat der Kandidat in der von der Prüfungskommission zu bestimmenden Frist, welche in besonders berücksichtigungswürdigen Fällen verlängert werden kann, eine schriftliche Arbeit im Mindestausmaß von zwei Druckbogen zu verfassen, an deren Schlusse die dabei benützten Quellen und Behelfe gewissenhaft anzugeben sind.

Ob von dem Kandidaten bereits publizierte theologisch - wissenschaftliche Arbeiten als Ersatz für diese Hausarbeit gelten können, entscheidet die Prüfungskommission.

Doktoren der Theologie sind auf Grund der von der theologischen Fakultät approbierten Dissertation von der Hausarbeit dispensiert.

4. Wird über Gutachten des betreffenden Prüfungskommissärs die Hausarbeit von der Prüfungskommission reprobiert, so kann der Kandidat zur weiteren Prüfung nicht zugelassen werden.

5. Im Falle der Approbation der Hausarbeit hat der Kandidat an einem vom Ordinariate bestimmten Tage eine Klausurarbeit aus der allgemeinen Erziehungskunde und der speziellen Methodik des Religionsunterrichtes ohne Benützung von Hilfsmitteln zu liefern, wofür ihm vier Stunden zu gewähren sind, und sodann am folgenden Tage vor der vom Ordinariate bestellten Prüfungskommission sich einer mündlichen Prüfung zu unterziehen, die sich im Rahmen des durch den Lehrplan der Mittelschule festgelegten Unterrichtsstoffes auf allgemeine und spezielle Dogmatik, Moral und Kirchengeschichte unter Einbeziehung biblisch-archäologischer und liturgischer Fragen zu erstrecken hat.

Um die Stimme und die Vortragsweise des Kandidaten beurteilen zu können, hat derselbe auch einen Probenvortrag über ein frei gewähltes

Thema vor der Prüfungskommission zu halten.

Hat der Kandidat eine vorzügliche Hausarbeit geliefert, so kann ihm über Antrag des Referenten die mündliche Prüfung aus dem betreffenden theologischen Hauptfache erlassen werden.

Doktoren der Theologie haben sich nur der Klausurarbeit aus der allgemeinen Erziehungskunde und der speziellen Methodik zu unterziehen und einen mündlichen Vortrag zu halten.

Es steht den einzelnen Ordinariaten zu, die Prüfungstaxe zu bestimmen.

6. Über die abgelegte Prüfung erhält der Kandidat ein vom Ordinariate ausgestelltes

Zeugnis, durch welches er als für das Religionslehramt an Mittelschulen in wissenschaftlicher Beziehung sehr gut, gut oder genügend befähigt erklärt wird.

7. Wird dem Kandidaten nach Ergebnis der Prüfung die Befähigung aberkannt, so kann er nach dem Ermessen der Prüfungskommission nach Ablauf eines Jahres zu einer einmaligen Wiederholung derselben zugelassen werden.

8. Diese Prüfungsordnung tritt mit 1. Jänner 1913 in Kraft und gilt laut Beschluß der Provinzial-Bischöfskonferenz vom 13. November 1912 für die ganze illyrische Kirchenprovinz.

27.

Carinske ugodnosti pri naročanju zvonov.

C. kr. dež. vlada za Kranjsko sporoča z dopisom z dne 8. septembra 1912, št. 22.931, semkaj:

Über eine Beschwerde der österreichischen Glockengießer gegen die der heimischen Industrie abträgliche allzu häufige Gewährung von Zollbegünstigungen für Glocken, die für Kirchen in Österreich aus angeblichen Opportunitätsgründen im Auslande bestellt wurden, hat das k. k. Handelsministerium behufs richtiger Information der in Betracht kommenden Kreise und behufs Vermeidung der Einbringung von Gesuchen, denen nach dem Gesetze nicht willfahrt werden könnte, nachstehende Zusammenfassung der geltenden Bestimmungen und Grundsätze dem k. k. Ministerium für Kultus und Unterricht mitgeteilt:

»Die Zollbefreiung, respektive Zollermäßigung für Kirchenglocken wird nach Artikel XII, Z. 1, Zolltarifgesetz nur in besonders berücksichtigungswürdigen Fällen gewährt. Zu diesem Behufe wurde die Entscheidung über derartige Ansuchen der Kompetenz der Finanzlandesbehörden entzogen und dem Finanzministerium vorbehalten, welches jeweilig nach Maßgabe der konkreten Umstände und unter Berücksichti-

gung der Interessen des einheimischen Glockengießergewerbes im Einvernehmen mit dem Handelsministerium entscheiden wird. Sofern es sich nicht um die in Österreich nicht erzeugten Gußstahlglocken handelt, bei welchen nur die Armut der betreffenden Kirche bescheinigt zu werden braucht, wird bei jedem derartigen Ansuchen auch der Nachweis erbracht werden müssen, daß die Offerte der österreichischen Glockengießer wesentlich ungünstiger waren, als die der ausländischen. Wenn daher die Bestellung einer Kirchenglocke beabsichtigt ist, wird sich in Hinkunft die betreffende Kirche vorerst an die in Betracht kommenden Betriebe der inländischen Glockengießerei zu wenden haben und erst dann, wenn deren Anbote nicht annehmbar erscheinen, auf die Bewilligung der zollfreien Einfuhr der betreffenden Glocke aus dem Auslande rechnen können.«

Infolge Erlasses des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 27. August 1912, Zl. 37.091, beehrt sich die k. k. Landesregierung dies dem hochwürdigen fürstbischöflichen Ordinariate mitzuteilen.

O čemer se častita duhovščina obvešča.

28.

Različne opazke.

Binacija in festis super suppressis — ni dovoljena. V Škof. Listu, 1912, str. 68 je že bilo opozorjeno, da binacija in festis super suppressis ni dovoljena. Ker pa se je S. Congr. Conc. 3. maja 1912 izjavila, da naj dušni pastirji še nadalje ljudi opominjajo, da bi se marljivo udeleževali

ob teh dneh božje službe, so nekateri mislili, da bi se sedaj tako dovoljenje vendarle dobilo. Ordinariat je prosil pri sv. stolici za to dovoljenje. S. Congr. de Sacramentis pa je odgovorila 20. decembra 1912: non expedire.

Slovstvo.

Dejanje sv. Detinstva. Zvezek 33. Misijonska poročila slovenskim deležnikom za leto 1912. Sestavil katehet Anton Čadež, škofijski voditelj „Dejanja sv. Detinstva“. V Ljubljani, 1913. Samozaložba. Tisk Katoliške tiskarne. Str. 64.

Vsebina: Misijoni in dolžnost katoličanov. Delo krščanske ljubezni. Popis nekaterih zani-

mivosti iz kitajskih misijonov. Misijonsko življenje v Indiji. Pomenljiv krst. Zavrženi otroci na Mongolskem. Pomanjkanje misijonarjev v Afriki. Napredek v afriških misijonih. Navajo-Indijanci v Ameriki. Za pouk in razvedrilo.

Leta 1912 se je nabralo 508693 K.

Škofijska kronika.

Cerkveno odlikovanje. Za kn.-šk. konzistorialnega svetnika je bil imenovan g. Janez Kalan, župnik v zač. pok., urednik »Bogoljuba« in »Zlate Dobe«; za kn.-šk. duhovnega svetnika pa g. Gothard Rott, župnik v Zagorju ob Savi.

Podeljene so bile župnije: Šmihel pri Novem mestu g. Štefanu Terškemu, kaplanu v Prečini; Selca g. Janezu Kepec, župnemu upravitelju istotam; Lozice g. Antonu Jeriču, kuratu na Ustju.

Imenovan je bil za soupravitelja duhovnije na Ustju g. Albert Pravst, župni upravitelj na Planini pri Vipavi.

Umeščen je bil: g. Janez Kepec na župnijo Selca dne 11. januarja, g. Štefan Teršek na župnijo Šmihel pri Novem mestu dne 12. januarja.

Nameščen je bil za kaplana v Šmihelu pri Novem mestu P. Franc Ambrož, O. F. Min.

V bogoslovje 1. leta in semenišče so bili sprejeti: Bukovec Martin, Mrzla Luža (Trebnje);

Frakelj Franc, Dražgoše; Frančič Ivan, Dolenja Stara vas (Šent Jernej); Gorše Martin, Zamostec (Sodražica); Jager Matija, Ljubljana; Kalan Ivan, Suha (Škofja Loka); Klemenčič Josip, Podgora (Dol); Kramarič Ivan, Radovica; Kres Josip, Škofja Loka; Lavrič Vincenc, Kozarišče (Stari trg pri Ložu); Lesar Alojzij, Ravni dol (Sodražica); Lesar Ivan, Slatnik (Ribnica); Mevželj Ivan, Gabrnik (Škocijan pri Dobravi); Pečnik Anton, Struge; Rak Ignacij, Bukovščica; Skobe Ignacij, Budganja vas (Žužemberk); Skubic Anton, Zg. Slivnica (Šmarje); Sparhakl Karol, Štanga; Tome Alojzij jun., Zalog (Šmarje); Tome Alojzij sen., Ljubljana; Verce Franc, Korita (Dobrniče); Zupančič Ivan, Vel. Lipoglav.

Ti so prejeli tonzuro [dne 1. januarja 1913; bogoslovci 2. letnika so prejeli isti dan nižje redove.

Knezo-škofijski ordinariat v Ljubljani, dne 18. januarja 1913.

Vsebina: 15. Pastoralne konference za 1. 1912. — 16. Zakon o šolskem nadzorstvu. — 17. Constitutio Apostolica de Sanctissima Eucharistia promiscuo ritu sumenda. — 18. Conceditur orationem „Obsecro etc.“ recitantibus, remissio defectuum et culparum, quas in sacrosanctae Missae sacrificio litando contraxerint. — 19. Oratio pro defunctis relate ad constitutionem „Divino afflatu“. — 20. De oratione Dominica et aliis Officiis Defunctorum praemittendis. — 21. Kanonična vizitacija in birmovanje 1. 1913. — Conventio inter Ordinarios Provinciae illyricae quoad dispensationes matrimoniales. — 23. Conceditur indulgentia plenaria in hon. B. M. V. Immac., primo sabbato cuiuslibet mensis lucranda. — 24. Dubium quoad religiosos votorum solemnium, degentes ad tempus extra claustra. — 25. Quoad communionem infirmarum in monasteriis clausurae papalis. — 26. Red za preizkušnje srednješolskih katehetskih kandidatov. — 27. Carinske ugodnosti pri naročanju zvonov. — 28. Različne opazke. — 29. Slovstvo. — 30. Škofijska kronika.